

EELK RAPLA MAARJA-MAGDALEENA KOGUDUSE LEHT

Nr 2 (37) august ISSANDA AASTA 2010

Kirjataht suretab, aga Vaim teeb elavaks.

2.Korintlastele 3,6

Meeldiv avastus: IMELINE KIRIK!

Just selline on üks tänavuse kuuma suve Rapla kiriku külalisraamatu toredamaid sissekandeid. Taolisi on aga rohkesti. Neis ei kiideta mitte ainult meie kaunist ja heas korras kirikut ning Ehalill Halliste gobeläänide väljapanekut, vaid ka inimesi, kes seal külalistega suhtlesid. Kuigi Eestimaa on väike, avastasid mitmed inimesed ka sellel aastal enda jaoks Rapla kiriku.

Mõnigi on kirjutanud, et soovib kindlasti siin oma abielu laulatada. Rapla kirik on viimastel aastatel kujunenudki üheks abiellujate meelispaigaks. Suursugune hoone, võimas orel ning avar kiriku ümbrus on need tõmbenumbrid, miks tahetakse tulla just siia tähistama ühte oma elu tähtsamat sündmust.

Avatus

Oleme osalenud aastaid Teeliste kiriku projektis ja ei kujuta enam ette, et meie kiriku ukseid võiksid

suvel päeviti kinni olla. Ikka on koguduses leidunud neid, kes on olnud vabatahtlikult nõus kirikus olema ning vajaduse korral sisseastujaile ka selgitusi jagama.

Äsja koguduse rahvaga Saaremaal käies avastasime üllatusega, et mitme kiriku ukseid olid seal lahti, ilma et ühtegi inimest neis näha oleks olnud. Võib-olla elataksegi meie saartel nii sügavas usus, et kui Issand oma koda ei valva ega hoia, ei ole valvuristki kasu. Igatahes avaldas muljet, et kirikusse sisseastujat usaldatakse.

Samas on siiski hea, kui võõrasse kirikusse sisse astununa on võimalus kellegi poole pöörduda. Ka kiriku kui hoone teevad rändurile kõnekaks just inimesed, kes neid seal sõbralikult ja armastusega vastu võtavad. Sisemine avatus ja valmisolek teenida peaks saama koguduse iga liikme kutsumuseks.

Selles lehes

Lea Särekanno: Minu tee...

lk.2

Ehalill

lk.9

Sümbioos Jumalaga

lk.4

20 aastat leerist

lk.10

Nikolaus Ludwig von Zinzendorf

lk.6

Koguduse palet leidmas

lk.16

70 aastat tagasi

lk.8

Paul Saar – in memoriam

lk.18

Lea Särekanno: Minu tee...

Mõeldes tagasi oma lapsepõlvele, vanematele, vanavanematele ja mõnede sugulastele, olen tänulik, et minu kodu ja lähedased olid just sellised, nagu nad olid. Lapselik uudishimu kõige loodu vastu algas minu mäletamist mööda 3-4 aastasel. Lapse küsimus MIKS? ja KUIDAS KÕIK ALGUSE SAI? oli igapäevane teema. Heasoovlik, kannatlik ja mõistev suhtevahetõde mõjutas juba varakult minu pilti ümbritsevast.

Mäletan hetke, kui vanavanemad pühapäeval suure paksu raamatu kohal lehti sirvisid ja vanaisa ütles vanaemale: „Loe siit!“ Minu kõrvu jäid sõnad: „Alguses lõi Jumal taeva ja maa. Ja maa oli tühi ja paljas...“ Edasine ei jäänud meelde, aga küsimusega, kuidas meie kodu alguse sai ja kus ma siis olin, kui mind ei olnudki, läksin ema juurde. Isa sekkus jutusse ja koos emaga räägiti mulle Põllumäe talu ehitamisest tühjale paljale maale ning kuidas siia tulid esivanemad elama ja kuidas sündisid lapsed. Kuulutasin siis oma lapsemeelses tarkuses, et elame seega maailma tipus, sest eemalt vaadatuna seisid meie hooned kumera künka peal.

Lapsepõlve eeskujud

Talus oli palju tööd, matkisin iga ema-isa tegevust. Emaga tekkis eriline silmside ja me mõistsime teineteist sõnadeta. Ema oli alandlik, töökas ja väga praktilise meelega. Jumalakartlikkus peegeldus tema igapäevastes tegudes ja sõnades. Eriti hooliv ja halastav oli ta ümberkaudsete vaesemate, väetite ja haigete suhtes.

Ema sõnul olevat ma sündinud lausa Jumala õnnistuse sisse. Mind võtnud vastu usklik ämmaemand ja ema lugenud vastsündinule kohe Meie Isa palve. Palvetama õpetas ema mind lapseast peale, kuid tõeline pööre minu ellu tuli siiski alles keskea alguses, kui olin oma valikutes teinud palju eksimusi. Need viisid mind selliste kriisiseisunditeni, et omast jõust enam edasi elada ei osanud. Emaga Rapla kirikus käies kuulsin kord õpetaja Esra Rahula manitsust ja sõna „eneseõigus“, mis olevat suur patt. See pani mind oma elu üle tõsiselt järele mõtlema.

Väga palju mõjutas minu kasvamist ja arengut Siberist naasnud vanaonu, endine Järvakandi kooliõpetaja

Lea Särekanno enda rajatud Samaaria koja altari ees

Johannes Särekanno, keda hakkasin kutsuma tundraonuks. Ta oli mulle suureks iidoliks, kuna teadis ja oskas kõike. Temal jätkus aega lapse jaoks, sest muu pere oli ametis talutöödega. Mul puudusid mänguasjad, kuid onu valmistas kõik vajaliku oma kätega. Ta õpetas mind lugema, loodust vaatlema ja viis mind kunagise kooliõpetaja juurde klaverit õppima. Sain noodid selgeks nukkudega, kus iga nukul oli oma nimi - do, re, mi ... - terve helireedel. See kõik tegi mu klaveritunnid ilmekaks ja mänguliseks.

Nägin vanaonu tegevust ka väljaspool kodu, käies temaga kaasas, kui ta ristis lapsi ja mattis surnuid. Ta rõhutas alati, et me oleme loodud headeks tegudeks. Mäletan, et iga õhtul tuli ta mu voodi juurde, silitas pead ja lausus sõnad: „Head ööd, rahu, tervist, truud sõbrad, head naabrid ja muud niisugused asjad.“ Iga

kord jäi mulle selle lõpuosa veidi arusaamatuks. Alles hiljem leerikoolis Martin Lutheri katekismust tundma õppides selgus, et tegemist oli Meie Isa palve neljanda palveosa seletusega.

Mälestuste sõelale on jäänud ka vanaema, kes oli karm, aga jumalakartlik inimene. Tema pärand minu jaoks on see, et tuleb olla kokkuhoidlik ning kõike võib saada jaopärast. Välja võib laenata, teistelt laenatut korralikult hoida ja see õigel ajal tagastada.

Diakoonia

Leiris käisin 1990.aastal Järvakandi (praegu Kehtna) Peetri kirikus, kui seal oli õpetajaks Jaanus Noormägi. Olen talle tänulik, et ta lähetas mind rohkem Jumalat tundma ja Jeesusega koostööd tegema. Tolleks ajaks oli Eestis alustatud diakooniakoolitust ja liitumine sellega tekitas minus sügavama huvi teoloogia vastu. Õppisin ja täiendasin oma teadmisi Tallinnas usuteaduse instituudis.

Diakooniat õppides ning esimeste tõrgete ja raskustega kokku puutudes andsid mulle julgust ja lohutust Jeesuse sõnad: „Minge ja tehke jüngriteks kõik rahvad, neid ristides Isa ja Poja ja Püha Vaimu nimesse ja neid õpetades pidama kõike, mida mina teid olen käskinud! Ja vaata, mina olen iga päev teie juures maailma ajastu otsani.“ (Matteuse 28: 19-20)

Diakoonitöötajana pean ma oma usus kindlaks jääma ning

igapäevases teenimises praktilist ligimesearmastust väljendama. Mind teavad paljud inimesed nii Rapla koguduses kui ka Rapla haiglas, kus ma töötan, samuti oma kodukandis Purkus ja kaugemalgi. Samas on nii palju teadmatust ja sellest tekkivat erimeelsust. „Jää sulatamiseks“ nendes inimestes, kes tegelikult oma sisemuses mind ootavad, on vaja pääseda neile ligi, nendega rääkida, et neid ja nende vajadusi paremini tundma õppida.

Meedikuna töötades vaevlen tihti teadmiste puuduses, kuid palvejõud ja sellest tulenev lahendus on selline rõõm, mida ei saa hoida ainult endale. Seda tuleb jagada, rõõmu tuleb kuulutada ka teistele.

Elutöö - Samaaria koda

Kuna diakooniapraktikal olin Soomes, nägin seal, kuidas maainimesed kogunevad regulaarselt kodudesse palvetundi. Tekkis mõte, et nii võiks ka meil olla. Minu kodust pooleteise kilomeetri kaugusele jäävas Sipelga talus oli parajasti pool maja tühi. Tänu Purku põllumajandusühistu ja Raikküla valla mõistvale suhtumisele ning paljude abiliste olemasolule pühitsetigi 19.juunil 1994.aastal seal hubased ruumid Rapla koguduse filiaaliks – Samaaria kojaks. Kuu teise pühapäeva pealelõunal peetakse seal korrapäraselt jumalateenistusi.

Lootsin seal näha kohe suurt ärkamist. Nii minu kodukülas kui ka kõikjal mujal Eestis on ju palju inimesi, kes Jumalat veel ei tunne. Piltlikult kujutasin ette, et kui taru on valmis, siis peret heitev mesilinnuparv lendab sinna kiiresti kohale. Tegelikkus on midagi muud. Kõik inimesed ei ole kasvanud armastavas kodus, kõigile ei ole räägitud Jumala armastusest. Inimene peab vaatlema ennast läbi Jumala Sõna ja tegema siis endas suurpuhastuse. Alles siis, kui me meelearanduses kasvame, saab Püha Vaim meis igäihes parandada mistahes vea. Elu on antud meile üks kord ja

Lea koos vanemate Leida ja Elmar-Rudolfiga nende kuldpulmapäeval 1993

seda tuleb väärikalt elada Jumalat kiites ja Temale auks.

Olen tänulik Jumalale, paljudele kirikuõpetajatele ja kaaskristlastele, kes on olnud minuga alati, kui olen midagi vajanud. Õpetaja Mihkel Kukk on olnud nagu suunatuli ja hoiatussignaal, et maailma teedel püsida ja tormistes vetes mitte kreeni vajuda.

Kadunud lammas ja armastav isa

Jeesus ei soovi, et keegi meist jääks kadunud lambaks. Mõtlen, milline õndsus võis olla sellel lambal, keda Jeesus päästes oma õlgadel tagasi koju karja juurde kandis.

Mälestuste pildis meenub mu isa, kes mind aiavärvavas manitses, kui ma kooliteed alustasin, et ma teed mööda lähaksin ega tormaks üle põllu, kust oli otsem koolini jõuda. Aga oh häda, ühel öösel oli põllupealne jää sulanud sedavõrd, et olingi seal nagu kadunud lammas. Äkitsi oli minu järel kõndiv isa mu selja taga, noomis natuke ja upitas mind koos raske koolikotiga oma õlgadele. Milline rõõm – minu isa kandis mind oma õlgadel 50 meetrit läbi lombi. Tundsin, kui kallid ta mulle oli ja töötasin mitte enam sõnakuulmatu olla.

On suur rõõm olla oma vanematele igapidi toeks ja abiks nende surmatunnini. Eelmisel aastal lahkusid nad mõlemad lühikese ajavahemiku jooksul ajast igavikku. Suutsin täita nende palve mitte lasta neil veeta oma vanaduspäevi hooldekodus.

Olen tänulik kaastöötajatele Rapla haigla psühhoneuroloogia osakonnast. Leidsin neilt mõistvat suhtumist ja igapidi vastutulekkust, kui olin vanemaid hooldades vahel väga liimist lahti.

Elu tuleb elada jätkuvas teenimises ja palves. Ainus, mis hoiab selja sirgena, on Jumala Püha Vaimu vägi, millest kinni hoides suudame järgida Jeesuse eeskju.

Peapiiskop Andres Põder annab nelipühäl, 23.mail Toomkirikus Lea Särekannole pikaajalise pühendunud teenimise eest EELK Konsistooriumi aukirja

Sümbioos Jumalaga

25.aprillil möödus veerand sajandit Uku Masingu surmast

Uku Masingu mälestustoa ja büsti avamisega Lipa koolimajas tänavu 24.aprillil pandi vääriline punkt Rapla kihelkonnast pärit suurmehe 100.sünniaastapäeva maakondlikule tähistamisele. Avaldame õpetaja Toomas Pauli matusekõne Uku Masingu ärasaatmisel Tartu Peetri kirikust 30. aprillil 1985.

Me kuuleme leinakõne aluseks Saalomoni Tarkuseraamatu 1. peatükist 13. salmi ja 2. peatükist 23. salmi:

«Ei Jumal ole surma teinud ja tal ep ole heameel nende hukatusest, kes elavad.

Jumal on loonud inimese kadumatuks ja on teinud ta iseenese olemise sarnaseks.» Aamen.

Iga surma puhul, nii ka täna, peame laskma pähe tõusta mõtted surmast ja surma osast inimese elus. Kui keegi on oma surmale julgenud vastu vaadata, siis on seda teinud Uku Masing. Ta on õpetanud teisigi: nagu see inimene, kes teab, et ta varsti jääb pimedaks, oskab paremini vaadata ja näha ning iga viivu endas jäädvustada, nõnda see, kes tõeliselt arvestab, et ta on ajaline ja ajutine, saab sinse elu päevi paremini tarvitada.

Aga nõnda elades ta on teadnud, et sõnad, mis seisavad Saalomoni Tarkuseraamatus, on õigemad kui kõik see, millega me surma teeme enesele vastuvõetavaks, ja ütleme: aga kõik elusolendid on ju surelikud! On nii kebja iseennast – ja teisi veel paremini – lohutada, et «ta aeg sai ju täis!», sest siis jäävad enda osaks vaid teatud leinaalased tunded, kusjuures inimene loodab, et tema surm on kauges tulevikus ja ta võib käituda nii, nagu tema ei olekski surelik.

Aga siin öeldi selge sõnaga: Jumal ei ole surma teinud. Kui ometigi surm valitseb meid, siis on midagi elus valesti. Ilmselt mitte ainult üksikisiku elus, vaid kusagil hoopis sügavamal. Kristlased tavaliselt lohutavad ennast nõnda, et «meie elus sünnib Jumala tahtmine». Kui varblanegi katuselt ei lange Jumala tahtmata ega juuksekarv peast, kuidas siis muu? Aga see on üks neid asju, milles me ei mõtle lõpuni.

Teatud sündmuste puhul nendega leppimiseks või nende kallal mõlgutamisest pääsemiseks me ütleme: Jumala tahtmisele tuleb alistuda. Mõnel muul puhul me tahame aga just samu asju enda võimusesse. Pigem tuleks väita, et Jumala tahe ei sünni kuigivõrd meie elus. Muidugi, on üks võimalus näha kogu oma elu Jumala käes – kui selline mees nagu Meister Eckhart ütleb, et ta ei kahetse enam pattegi, mida ta on teinud.

Kuid nõnda saab inimene öelda selja taha vaadates ja ainult oma elu kohta. Sama ütleb ka Paulus, kui ta kinnitab: «Aga kõik avitab heaks neile, kes Jumalat armastavad!» Kuid siis peab see tõepoolest käima kõige kohta ja inimene ei tohi teha valikut, jättes muist asju Jumala tahtmiseks ja muist

Uku Masingu matus Tartu Peetri kirikust 30.aprillil 1985, kõneleb Toomas Paul

oma hooleks. Ja need laused ei ole ei Paulusel ega müstik Eckhardil öeldud argisündmuste käigu õigustamiseks, vaid imestusega märgates, et tagantjärele ka näivalt halvad asjad on aidanud kaasa Jumalale lähemale jõudmiseks.

Küllap maise elu kohta on tavalisel inimesel õigem öelda ja mõelda vastupidist. Kui me palume meieisapalves: «Sinu riik tulgu, Sinu tahtmine sündigu ka maa peal nii nagu taevas», siis me ju mööname, et praegu ta ei sünni, praegu sünnib siin kõike muud kui Jumala tahtmine.

Maailmas valitseva kurjuse ja nõmeduse Jumala tahtmiseks tunnistamine oleks vaid vastutuse veeretamine Jumala peale kõigi nende asjade eest, mis on inimese kätte antud. Me ei tea selget vastust, miks ja milleks on asjalood nõnda, aga kui me palvetame «Sinu tahtmine sündigu ka maa peal nii nagu tavas», siis me tunnistame – praegu seda ei sünni.

Me peaksime ikka ja jälle järele mõtlema, kas see oli vältimatu, et Jeesus löödi risti. Kas me ei ole endale liiga kergeks teinud kõik sellega, et anname toimunule tõlgenduse – see oli tarviline meie lunastamiseks? Kas tõesti ei oleks olnud ka nõnda võimalik, et kui Ta tuli inimestele teeks, tõeks ja eluks, et nad oleksid Ta võtnud vastu ja Tema oleks nad lunastanud patust ja surmast ning viinud igavesse ellu? Küllap oleks Jeesus võinud palju kaugemale aidata inimesi, kui nad Teda oleksid tõepoolest kuulnud ja vastu võtnud.

Tean, et see jutt ei ole päris tavaline. Aga nõnda on rääkinud meie kadunud õpetaja Uku Masing ja nõnda on ta silmitsenud maailma asju selgema pilguga, kui inimesed seda oma enamuses teevad. Kui me tuletame meelde, milline oli ta elukäik, siis me ei tohi öelda, et see on olnud

nõnda, nagu Jumal on ette näinud! Kui me küsime endalt siin tema kirstu ääres seistes, mida ta oleks võinud anda, mida ta oleks võinud palju rohkem teha, siis – tõesti ta oleks võinud palju rohkem teha ja anda!

Kakskümmend aastat tagasi sunniti teda lõpetama Usuteaduse Instituudis loengute pidamist. Nüüd me korjame ta üksikuid sõnu, kordame seda, mida ta noorena kunagi öelnud või kirjutanud – ja küpsest elueast läheb kakskümmend aastat nõnda, et ta saab suu lahti teha vaid haruharva. Kas seda on võimalik vabandada? Räägime temast kui poedist (ja nüüd, kus ta viimaks surnud on, tohib ehk hakata seda ka ametlikult rääkima) – aga viiskümmend aastat on läinud mööda ta ainsa luulekogu ilmumisest kodumaal...

Sõbrad, meie leinas on nähtavasti alati paras annus enesehaletsust. Nõnda minulgi, kui mõtlen, mida oleksin tahtnud temalt veel küsida. Ehk tunneb nõnda mõni teinegi. Nüüd on need võimalused meie käest võetud. Mu sõbrad! Häbi hakkab, kui vaatad iseendasse ja küsid – kas siis see ongi kahjuvalu ja lein, mil meil või minul jääb saamata?!

Mulle sai see inimese leina silmakirjalikkus selgeks siis, kui ma ükskord taipasin, mida tähendavad need paljukorratud sõnad, mida vahel lastakse raiuda graniitigi: «Muld mälestust ei mata!» Kaua aega pilkasin ja arvasin, et need inimesed, kes seda väidavad, on mõtlemisvõimetud. Mis asi see siis matab mälestuse, eks just muld?

Nad saavad ise ju samuti varsti mullaks ja me võime näha juba rohtunud kalmu mõnegi sellise hauasamba kõrval, kus muld ei pidavat mälestust matma. Ja siis ma ühekorruga taipasin: see, mis sinna kivile on kirjutatud, ei käigi üldse kadunu kohta, vaid nende kohta, kes selle kivi sinna panid. Nemad mõtlevad ainult sellele, kui tublid nad on: näe, me ei unustagi sind ära, meie leina ei suuda isegi muld matta.

Täna me saadame ära meest, kes on olnud teisiti. Ei leia õigeid sõnu selle teisitiolemise ütlemiseks. Pealegi need sõnad siin kirstu kõrval võiksid ikkagi näida vaid surnu meelitamisena. Aga täna me saadame teele kedagi tõepoolest erisugust. Leinama ja itkema peame selle pärast, et kui leidunuks vastuvõtjaid, kui oluks kaugemalekippujaid, siis oleks olnud Uku Masingul veel palju öelda.

Me läksime ta juurde ühe või teise asjaga, millest ise ei saanud jagu. Kuid mõnigi kord ma sain aru, et ta vastab küll mu küsimusele, aga see, mida ta ise kogu küsimustikust arvab, see,

mida ta ütelda tahaks, on hoopis teisel pinnal. Aga tollel pinnal tema mõistmiseks ei küüni minusuguse teadmised ega mõistus. Ja inimene, kellest teatakse, et tal on midagi anda, see on võimeline ise aina kasvama ning ta võib iseene seest ammutada seda, mida seni ei teadnudki seal olevat. See, et ei ole olnud neid, kes suutnuksid kaasa minna kaugemale, on lühendanud ta päevi ja aastaid.

Jeesus ütles naistele, kes käisid Ta järel ja halasid: «Ärge nutke mind, vaid nutke iseendid ja oma lapsi.» See, mida Uku Masingu kaotus meile tähendab, on midagi palju enam kui sõbra või õpetaja kaotus. See on väikse Eesti rahva suure poeedi, teadlase ja mõtleja kaotus. See on, nagu väljendas end keegi, kes teda tõesti armastab: «Mul on tunne, et üks ajajärk elust on otsas.» Ta ei mõelnud oma elu, vaid meie rahva vaimuelu.

On taoline juudi pärimus, et igal ajal on maailmas nelikümmend õiget. Kui neid ei oleks enam nelikümmend, siis see maailm ei seisaks püsti. Ja ühe võrra on maailm praegu kindlasti jäänud vaesemaks.

Kuid tema enda jaoks tähendab surm, et ta on läinud ära. Ühe ta avaldamata luulekogu pealkiri on «Magellani pilve saadik». Tolle kogu luuletused on tõeliselt autobiograafilised. Nad ilmutavad, mida kõike peab nägema ja tundma see, kes on tulnud täidetamatu ülesandega siia, ja kes igatseb omasuguste juurde.

Jumala saadikud on pealtnäha nagu inimesed. Nad kannatavad, nad tunnevad rõõmu nagu teisedki, ja ometi nad ei ole meie seast. Nad on küll inimese moega, aga nad on kuskilt mujalt tulnud ja üürikeseks ajaks.

Kui me mõistame ja lepime sellega, et me ei saa Jumala tahtmise täitumist otsida oma elu pisisündmustes, siis võime ometi Jumala tahtmist hoomata ja kogeda selles, et

Tema meist hoolib. Ta teeb seda viisil, et saadab aeg-ajalt kellegi Magellani pilvedelt meie keskele elama. Imede ime on see, et Jumal jaksab loota inimkonnalt midagi! Aga Ta loodab.

Tahame sellele saadikule teele soovida seda, mida ta kord aastate eest kirjutas inimesest, kes ei mõtle pinnaliselt ega jooneliselt, vaid ruumiliselt – et tema ei sure Jumalasse ega Jumala kõrvale, Jumal ei ole ta sees ega väljaspool, kuid ometi nõnda ja teisiti, nii nagu on sellel Linnuteega, kes vaatab teda, või lapsel kõikide asjadega. Ja ta teab, et Linnutee võib hävineda, Jahipenide spiraaluduvad võivad kustuda ja kosmos võib hukkuda, üks on ikka igavene: tema sümbioos Jumalaga! Aamen.

Uku Masingu büsti kõrval skulptor Tauno Kangro, Masingu aasta eestvedaja Anne Kalf ja Madis Villand Gildemanni Dolomiidist

Nikolaus Ludwig von Zinzendorf

26.05.1700 – 9.05.1760

Oma kodumaa kiriku- ja kultuuriloost kõneldes ei saa üle ega ümber vennastekoguduse asutajast krahv Nikolaus Ludwig von Zinzendorfist, kelle sünnist möödus tänavu 310 ja surmast 250 aastat. Esimese eestikeelse Piibli ilmumine 1739.aastal, mille väljaandmisele ta oluliselt kaasa aitas, muutis halli pärisorisest massi kirjaoskajaks ja haridust väärtustavaks eesti rahvaks.

Usu eeskujud

Zinzendorf põlvnes kuulsast Austria aadlisuguvõsast, kelle esivanemad olid sunnitud oma evangeelse usu pärast vastureformatsiooni ajal kodumaalt põgenema. Isa oli Saksi vürstiriigi minister Dresdenis ja suri, kui poeg oli alles kuuenädalane. Tema põhiliseks kasvatajaks sai südame ja vaimu poolest sügavalt haritud vanaema Henriette Catharine von Gersdorf, kellelt pärineb meie kiriku lauluraamatu laul „*Truu ja ustav karja hoidja...*“ (KLPR 162). Vanaema, kelle maamõisas noor Zinzendorf üles kasvas, luges pühakirja algkeeltes ning suhtles toleaja kuulsate usumeeste Philipp Jakob Speneri ja August Hermann Franckega.

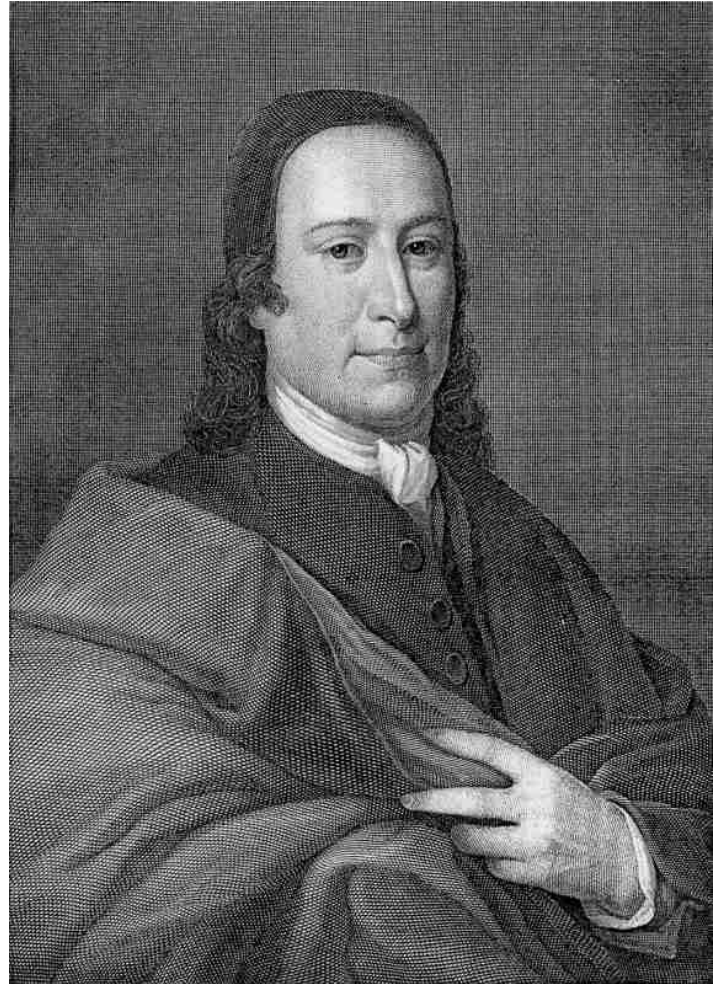
Juba väiksest peale avaldus Zinzendorfis lapselik usk ja usaldus Õnnistegija suhtes. Ta kirjutas isegi kirju Jeesusele ja heitis need aknast välja lootuses, et küll too need kätte saab. Räägitakse, et kui Rootsi kuningas Karl XII oma sõjameestega kord nende mõisa sattunud ja näinud poisikest põlvili palvetavat, olevat kuningas oma saatjatega sedasama teinud. Tuleb rõhutada, et Zinzendorf ja vennastekogudus pidasid väga oluliseks laste kristlikku kasvatust ning neile eakohase usuõpetuse andmist. Tema lastelauludest on KLPR-s laul nr 427 „*Ma olen väike lapsuke ja püüan õnnistust.*“

Tulevase vennastekoguduse rajaja haridustee algas kodukooliõpetaja käe all, nagu tollal tavaline ja jätkus kuulsas Halle pedagoogiumis (gümnaasiumis), mida juhatas August Hermann Francke. Halle mõju oli tollal suur ka meie kirikuelule, sest just sealsest ülikoolist saabus enamik oma kutsumusele tõeliselt pühendunud hingekarjaseid Põhjasõjast laastatud Eesti- ja Liivimaale. Onu sunnil, kes leidis, et Halle ülikool oma liigse vagadusega pole aadlikule kohane, pidi 16-aastane Zinzendorf minema õppima Wittenbergi õigusteadust. Hiljem töötas ta aastaid Dresdenis riigiametis.

Mida teed sina minule?

Juuraõpingud ei takistanud Zinzendorfi selle kõrval ka teoloogiat õppimast ja usumeestega suhtlemast. Tollal kuulus noormeeste haridustee juurde enesetäiendamine välismaal. Nii tutvus ta kristlastega mitmest uskkonnast ja otsis seda, mis erinevustele vaatamata oleks ühine ja ühendav. Ta leidis Kristust armastavaid inimesi igalt poolt ja igast ususeltsist, mida väljendab ilmekalt ka üks Zinzendorfi tuntumaid laule „*Süda seltsiks südamele*“ (KLPR 314).

Siiski polnud ta ükskõikne usu kesketes küsimustes, vaid oli tõsimeelne luterlane, kes armastas jutlusi sageli alustada Lutheri Väikese Katekismuse 2.peatüki 2.õpetuse (õpetus Kristusest) seletusega. Düsseldorfis pildigaleriis nägi ta kord Domenico Feti maali Jeesusest okaskrooniga ja küsimust selle juures: „*Seda tegin mina sinu eest, mida teed sina minule?*“ See jättis Zinzendorfisse kustumatu jälje kogu eluks.

Herrnhut – Issanda kaitse

Aastal 1722 juhatas Jumal tema Berthelsdorfi mõisa uut kodupaika otsivaid ja usu pärast vaenatud Jan Husist alanud äratusliikumise, böömi-määri vendade kiriku liikmeid eesotsas puusepp Christian Davidiga. Viimase osaks sai hiljem panna alus ka meie maa vennasteliikumisele. Zinzendorfi mõisa kogunes reformeeritud kristlasi mujaltki, kellel oli sama saatus. Pärast mõneaastast pingete õhkkonda sulasid nad tänu noore Zinzendorfi südamlikule manitsusele ja Püha Vaimu tegevusele kokku üksmeelseks kogukonnaks Herrnhuti (Issanda kaitse) nime all. Uue koguduse sünnipäevaks loetakse 13.augustit 1727.

Vaevalt kuuesajaliikmeline Herrnhuti kogukond osutus erakordselt misjonimeelseks, nii et peagi mindi oma Kristuse-keskse kuulutusega üha kaugemale ja kaugemale. Misjonärideks olid reeglina käsitöölised, kes oma kätega leiba teenisid ja kohalike rahvaste keeledki selgeks õppisid. Väärrib esiletõstmist, et kui muud evangeelsed kirikud Euroopas läkitasid kogu 18.sajandi jooksul teistele mandritele kokku 66 misjonäri, siis imepisi ke Herrnhuti vennastekogudus saatis mõnekümne aastaga välja 216

misjonäri. Zinzendorf ise reisis kahel korral üle ookeani. Ta peatus Lääne-India saartel neegerorjade juures ning oli pikemalt Põhja-Ameerika mandril, tehes kolm kuud misjonitööd indiaanlaste hulgaski.

Kui Saksamaal oli herrnhuutus levinud eelkõige käsitöölise seas, siis Eesti- ja Liivimaal leidis see sooja vastuvõtu just rõhutatud pärisoriste talupoegade keskel. 18.sajandil alanud vennastekoguduse usuline ärkamine oli eelduseks, mis viis sajand hiljem juba meie rahvusliku ärkamiseni.

Zinzendorf ja Eesti

Kõikjal, kus on tegev elav usk ja misjonimeelsus, kaasneb sellega tagakiusamine. Võimud sundisid ka Zinzendorfi minema 10 aastaks maapakku. Sellel perioodil rändas ta põhiliselt misjonärina maailmas ringi. Kõige parem vastuvõtt oli tal 1736.aasta septembris Tallinnas, kus ta viibis 6 päeva ja teda taheti kutsuda meie piiskopiks. Kuna Zinzendorfil oli luteri pastori ordinatsioon, võis ta vabalt kirikute kantslites kuulutada. Tallinnas jutlustas ta suurtele rahvahulkadele nii Toomkirikus kui ka Olevistes.

Tänu temapoolsele mõjutamisele ja isiklikule heldusele sai lõpuks liikuma eestikeelse täispiibli trükkimine, mis ilmus 1739.aastal 6015 eksemplaris. Zinzendorfi küsimusele, mis takistab Piibli trükkimist, vastati talle, et kaks nulli. Nimelt oli keegi annetanud 50 taalrit, tegelikult oli aga vaja 5000. Zinzendorf annetas ise 200 riigitaalrit ja ergutas ka teisi oma eeskuju järgima.

Et korjandus siiski ei andnud soovitud tulemust, pöördus Zinzendorf Maardu mõisniku, Taani päritolu erukindrali Hermann Jensen von Bohni poole, kes annetas esialgu 1000 taalrit. Hiljem laenas kogu puuduva summa, kokku 3900 taalrit, mida ta tagasi enam ei nõudnudki. Nii hakkasid lõpuks asjad liikuma. Zinzendorf hoidis ennast von Bohni kaudu kursis ka Piibli trükkimise muredega. Viimane püüdis kõik teha, et Piibli hind oleks taskukohane meie talupoegadele.

Kuigi vennastekoguduse tegevusele Liivi- ja Eestimaal oli juba alus pandud aastatel 1729-30 Christian Davidi poolt, puhkes see õitsele alles pärast Zinzendorfi külaskäiku. Tekkinud soojad ja südamlikud suhted mitmete tähtsate vaimulike ja aadlikega jäid kestma, nii et nad saatsid oma lapsi kooli vennastekoguduse õppeasutustesse ning kutsusid sealt oma peredesse koduõpetajaid ja mõisatesse oskustöölisi, kes olid ühtlasi ka kuulutajad vennad.

Kahjuks mõne aasta pärast hakkasid siinmail puhuma teised tuuled ning jõudsalt tärganud äratusliikumist püüti riikliku survega lämmatada. Zinzendorfi teisel saabumisel Liivimaale 1743.aasta lõpul pandi ta Riias mitmeks nädalaks koduaresti ja saadeti seejärel maalt välja.

Ise väike, aga mõju suur

Olude sunnil muutus vennasteliikumine Saksamaal iseseisvaks uskkonnaks ja

Zinzendorfist sai 1737 üks selle piiskoppe. Vennastekoguduses on piiskopil puht vaimulik funktsioon. Kui Zinzendorfil lubati 1747 naasta oma kodupaika, pühendus ta sisulisele tegevusele, nagu õpetamisele, kirjutamisele ja kolmele mandrile - Ameerikasse, Aafrikasse ja Aasiasse laienenud töö koordineerimisele.

Vennastekogudusel, kellele on võõras ja isegi vastuvõetamatu teiste kirikute lõhkumine ehk nn lambavargus, on tänapäeval liikmeid umbes 750 000, neist Euroopas vaid 30 000. Ingliskeelses maailmas tuntakse seda kirikut *Moravian Churchi* nime all. Suurim iseseisev vennastekogudus maailmas on Tansaania rohkem kui 300 000 liikmega. Väikestele arvudele vaatamata on tema mõju aga tunduvalt suurem. Näiteks loosungiraamatud igapäevaste lugemistega ilmuvad enam kui viiekümnes keeles üle maailma. Ka vennastest pärinevaid Kristusekeskseid laule lauldakse meeleldi kõikjal ristirahva hulgas.

Eestis, Lätis, Rootsis ja Šveitsis on vennastekogudus jäänud luteri kiriku siseseks äratusliikumiseks. Kui 19. sajandi keskel oli vennastekogudusse kaasatud ligi kümnendik eesti rahvast, siis praegu arvestatakse veel vaid mõnesaja liikmega.

Mida Jumal tahab öelda?

Zinzendorfile sündis kokku 12 last, kellest 7 surid väiksena. Lühikest aega oli isa abiline poeg Renatus, kes suri juba 24-aastasena. Väga suur töökoormus väsis lõpuks ka pea 60 aastase Zinzendorfi. Jäädes tõvevoodisse, oli tal selge, et tema aeg on otsas. Tal oli tavaks iga haiguse ajal uurida, kas ja kus ta on eksinud ja mida Jumal tahab talle selle maasolemisega öelda.

Seekord aga ei olnud Issandal talle ainsatki etteheidet, millest järeldas, et eluõhtu on käes. Kui väimees 9.mail 1760 luges ta voodi veeres Siimeoni õnnistuspalvet „*Issand, nüüd lased Sa oma sulase rahu ära minna...*“ ja seejärel õnnistussõnu, siis sõnade „*anna talle igavene rahu*“ ajal lahkus krahv Nikolaus Ludwig von Zinzendorf pühade rahuks.

Kalju Kukk

Krahv Zinzendorfile kuulunud Berthelsdorfi mõis, kus 1727 sündis Herrnhuti kogukond

70 aastat tagasi

Elfriede Kõrtsini

5.mail 1940 laulatas õpetaja Joosep Liiv Rapla kiriku altari ees korraga neli pruutpaari.

Sündmus oli erakordne seetõttu, et kolmes neist olid ühe pere inimesed. Korraga abiellusid Valtu Kumma küla Muusika talu lapsed Oskar, Linda Vilhelmine ja Elfriede Johanna Laurimaa. Tollast sündmust meenutab tänaseks veel ainult üks selle osalistest, 89-aastane Elfriede Kõrtsini, kellest sai abielludes oma küla Kio ehk Kõrtsuaadu talu noorperenaine.

Abikaasa Kaarel Kõrtsini, kes lahkus ajast igavikku kaks aastat tagasi 91 aasta vanuses, oli kolhoosi ajal hinnatud künnimees, kelle sarnast oli ümbruskonnas raske leida. Teda pärjati mitme ordeni ning paljude au- ja tänukirjadega. Elfriede oli truu abiline, kes käis kaasale tema pikkadel tööpäevadel põllule toitu viimas, tegi ka ise rasket põllutööd ja hoolitses koduse suure majapidamise eest.

Nende tööline rikkus on aga suur pere. Elfriede sünnitas kaheksa last - seitse tütart ja ühe poja, kes kõik ka praegu elavad. Lastelapsi on kakskümmend, kuid lastelastelapsi ei jõua ta enam üles lugedagi.

Kui Elfriede ja Kaarel Kõrtsini tähistasid 2005.aasta kevadel Rapla kirikus oma 65. pulma-aastapäeva, oli ainuüksi järeltulevat põlvkonda peaaegu pool kirikut. Samuti tähistasid nad Rapla kiriku altari ees ka oma 50. ja 60. pulma-aastapäeva.

Hobuserauakujulises Kumma külas on paljud pered omavahel sugulased, mistõttu hoitakse tihedalt kokku. Kummalaste kohta öeldakse, et nad ei kannu oma probleeme mööda ilma laiali. Ka usuline vaimsus on seal olnud tugevam kui naaberkülades. Enne sõda kuulusid paljud ärksad noored Kaarli onu Hans Kõrtsini juhitasse vaimulikk laulukoori ja keelpilliorkestrisse. Elfriede ja Kaarel käisid hiljem aastaid laulmas Rapla kirikukooris.

Elfriede on kõrgele eale vaatamata elurõõmus, ergas ja uudishimulik kõige ümbritseva suhtes. Kui lastel võimalik tuua, tahab ta ikka pühapäeviti olla oma kodukirikus, et Jumalat Tema armu ja hoidmise eest tänada.

Mihkel Kukk

5.mail 1940 laulatati Rapla kirikus korraga kaks õde ja üks vend: vasakult Oskar Laurimaa ja Marie Salumäe, Edgar Laurimaa ja Linda Vilhelmine Laurimaa ning Kaarel Kõrtsini ja Elfriede Johanna Laurimaa

Ehalill

Kogu suve, juuni algusest augusti lõpuni oli Rapla kirikus vaadata tekstiilikunstnik Ehalill Halliste kümme kaunist gobelääni. 6.juuni jumalateenistusel oli kunstnik ise kohal ja tänas kogudust selle au ja esmakordse võimaluse eest eksponeerida oma töid kirikuseintel.

Ehalill, Sinu praegune elu- ja loomepaik on Kohila, kuid esivanemaid pidi oled seotud ka Rapla kihelkonnaga?

Minu vanaema oli sündinud 1888.aastal Alus Kõrgemäe talus. Lapsena käisin seda kohta vaatamas, alles olid ainult maja varemed ja sirelipõõsad. Hiljem asus meie pere elama Kohila valda Loone külla Pentremäe tallu.

Kolm põlve minu eellasi on maetud Rapla kalmistule. Need on emapoolsed vanavanavanemad Ann ja Mihkel Esop ning vanavanemad Sophie ja Johannes Leinpere, kelle esialgne nimekuju oli Leinberg. Raplasse on maetud ka minu ema Asta Suursõõt. Isa poolt olen pärit Kiisa kandist, aga tema vanemaid ma pole näinudki - nad surid sõja ajal.

Kui riputasin oma vaipu Rapla kirikus seintele, oli tunne, et olen saanud kõrgemalt poolt kingituse. See oli vaimu ülendav. Kõlas orelimuusika ja mul olid abiks kaks väga osavat ja intelligentset noormeest, kes vaibad kõrgelt kinnitasid ja sidusid. Kui see väljapanek paika sai, mõtlesin, et on ju käidud näitusi üles panemas mujalgi, aga kirikuseintel oma tööde kogumit näha oli mulle esmakordne kogemus. Mind valdas sügav tänutunne.

Kellelt pärineb Sinu kunstnikutalent?

Kui talent on olemas, tuleb see ju eellastelt. Minu ema käis omal ajal Tallinnas naiskutsekoolis ning oli väljakoolitatud kunstkangur. Siis aga tuli nõukogude kord ja sellistest oskustest ei arvatud mittekuimidagi – ühiskond oli muutunud. Võimalus kunsti ja käsitööd ühendada realiseerus siis rohkem tütres. Püüan mulle antud andeid avaldada.

Loodusse sulandumine ja oskus panna see kogemus kodus kunstiliste vahenditega käsitöösse on tulnud pärandusena

vanaemalt, kelles olid ühendatud käsitööoskus, ergas värvimeel ja detailide märkamine. Ta oskas kududa, tikkida, heegeldada ja õmbles ise perele riided selga. Ta töötas oma kodu ja suguseltsi heaks, kinkis ja annetas neile oma töid. Temalt telliti ka surnupärgi, mida ta oskuslikult kaunistas siidpaberist kunstlilledega või värvis selleks siidiribasid, kui polnud eluslilled aeg.

Vanaema enda käsitöid on mul palju alles. Mitu korda aastas võtan need panipaigast välja ja laotan kas või muru peale. Tunnen, et mu ees on reaalne minevikuelu ja mälu, kust pärinevad ka minu taotlused ja soovid.

Mäletan vanaema jutte, et ka tema ema oli olnud hästi ilumeelne. Tolleaegsele küllakogukonnale omaselt püüti igas kodus võimalikult palju asju ise kohapeal teha. Mina elan teises olustikus ja olen püüdnud end sellest ametist elatada. Mu tööd on rännanud maailma laiali. Ja nii ma vaatan oma töödes eellastele tagasi.

Kust Sinu eesnimi – Ehalill?

Eks ikka vanaemalt. Kas ta ootas mind nii väga või oli see kõrgemalt poolt paika pandud. Ema tahtis nimeks panna Silvia, isa Eha, aga kaubale ei saadud. Mu tütre nimi on Madli, mis tuleneb Maarja-Magdaleenast. Mulle meeldivad vanad nimed. Kui tütreaga Rapla surnuaiale minnes kirikust mööda läheme, siis ütlen ikka Madlile, et näe, siin on sinunimeline kirik.

Millised ideed ootavad põimimist vaipadesse?

Olen eelmise aasta kevadest rõõmus pensionär ja loomingus täiesti vaba. Loen palju ajalooa seotud kirjandust ja filosoofilisi tekste. Lugemisperioodid vahelduvad niiõelda loomingulise palanguga. Praegu olen jälle uue alguse peal: hakkam tegema etnograafilist seeriat, millel nimeks Läte. Selle elemendiks on puhastatud etnograafilised märgid, kas virumaa lillkirjade tulp mustvalgena või rõngasristi meenutav aplikatsioon, mida näeb vanadel mõisnike kalmudel. Rahvakunstis on need teisenenud päikeserattaks. Niisugune oleks mu lähiaja kunstnikukreedo.

Ilme Veetamm

Kakskümmend aastat leerist

27.juunil olid Kehtna Peetri kirikusse kutsutud Järvakandi koguduse 1989. ja 1990. aasta leerilapsed. Siis 89 konfirmeeritust tuli oma leeri 20.aastapäeva tähistama 35. Jutlustas tollane Järvakandi koguduse hingekarjane Jaanus Noormägi

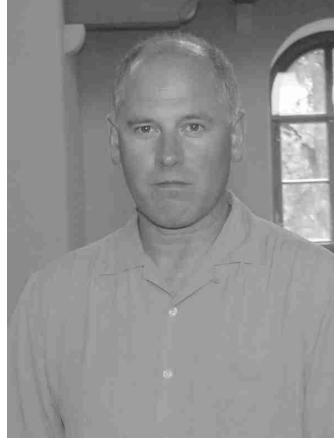

Rapla kirikus 1990.aastal õnnistatud 456 leerilapsest tuli 15.augustil oma 20.leeriaastapäeva tähistama 46 inimest. Jumalateenistusel laulsid solist Merle Hillep ja Kadrina kirikukoor Anne Peäske juhatusel. Tollaste leerilaste nimel võttis sõna praegune Kehtna nelipühikoguduse pastor Helmut Hark, kes manitses leerivendi- ja õdesid senisest tõsisemalt suhtuma pühapäeva pühitsemisse. Pärast teenistust söödi kirikuaias suppi, pastoraadis pakuti kohvi ja pidupäeva kringlit

Millest mõtlevad 20 aasta tagused leerilapsed täna?

Heli Rekkor: Kõik oli tollal kuidagi uus ja huvitav. Olime juba pooleldi vabad ja leer nagu süvendas ühtehoidmise tunnet. Õpetaja Esra Rahula sõnad läksid väga hinge ja kogu see leeriaeg oli suurepärase. Leeritulek oli nii, et ema arvas, nüüd on võimalus ja tuleb lapsed ristida ning leeritada. Ka minu laps ja õelapsed on ristitud. Kirik tänapäeval? - Kelle jaoks väärtus, kelle jaoks mitte. Mina olen küll õnnelik, et sai omal ajal leeris käidud.

Avo Aljas: Siin olles tulevad need hetked ja mu leerioed-vennad meelde küll. Mäletan eriti neid leeritunde, kus me laulsime – laulda on mulle ikka meeldinud. Õppisime näiteks lihtsa teksti ja vaimuliku viisiga huvitava kaanoni Gloria. Tookord ei teadnudki, et laulu-õpetajaks oli arst Mari Pöld. Sündinud ja kasvanud olen Raplas, ristitud Juuru kirikus. Kaks aastat tagasi oli Rapla kirikus meie laulatus praeguse abikaasaga.

Marju Teiverlaur: Tulin leeri oma esimese abikaasa, venna ja tema sõpradega. Meid, leerilapsi, oli tookord hästi palju. Minu jaoks algas leeriaeg isa sünnipäeval ja lõppes ema sünnipäevaga. Ootasin tollal oma esimest last ja soovisime teda mõne aja pärast ristida. See oligi siis põhiline põhjus leeri tulla. Me oleme kirikus käiv pere. Kuna töötan Tallinnas, ei leia alati aega kirikusse tulla, vahel tuleb pühapäev ka perele pühendada.

Pille Kaas: Lapsepõlv möödus Rakveres, ristitud olen Raplas enne leeri. Tahtsin südamest leeri tulla, et saada endas kindlust. Kui vaatan kodu juurest kaht risti kirikutornidel, tunnen hinges tänu, et meil on nii ilus kirik. Siinsamas jõe promenaadi mööda käies palun Jumalat enda ja laste eest ning saan siit jõudu.

Vello Eplik: Leeri tulles olin ise ristitud, abikaasa Urve ristiti eelmisel päeval koos teiste täiskasvanutega. Peagi ristsime ka lapsed. Vene aja lõpukümnenditel oli leer juba nagu unustatud, nüüd tuli kõike uuesti meelde tuletada.

Heinar Normet: Abikaasa Astrid on Raplast ja sellepärast tuln ka mina siia leeri. Kord aastas käime armulaul ja oleme ikka osalenud vana-aasta viimasel jumalateenistusel. Raplas liikudes on hea näha tuttavaid koguduse inimesi ja see on meeldiv suhe.

Valve Riisalu: Olen Rapla kirikus ristitud, minu vanemad ja vend on siin laulatatud, vanaisa ja vanaema on kunagi koguduse kooris laulnud – siis oli loomulik tulla leeri ka just oma kodukirikusse. Käin siin nii tihti, kui aega ja võimalust on.

Eha ja Endel Nurmsalu: Tulime leeri, kuna tahtsime end kiriklikult laulatada. Millegipärast pole siiani õnnestunud, võib-olla teeme teoks, kui tähistame neljakümnendat kooseluaastat. Kõik viis last on Rapla kirikus ristitud. Kahekümne aasta tagune aeg oli väga põnev. Sõitsime pühapäeviti Raplasse leerikooli seitsmekümne kilomeetri kauguselt Oisust, ja nii kestis see mitu kuud. Õpetaja jutt usu ajaloost oli väga huvitav, samuti meeldisid laulud. Kirikus käime nüüdki ikka Raplas, vahel ka Türil ja Paides.

Leer

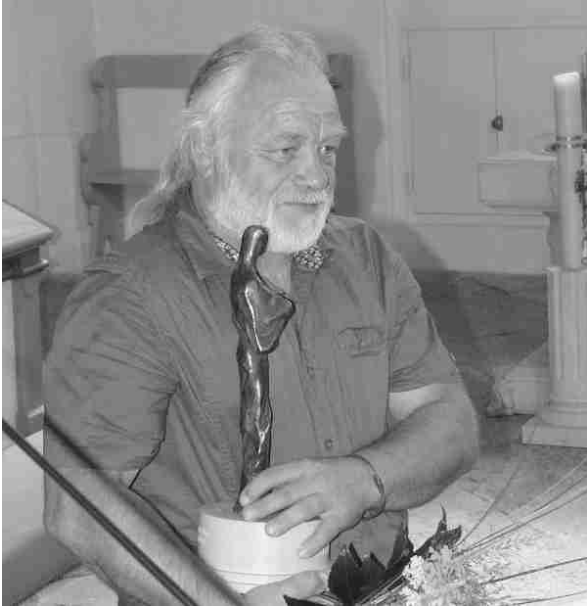
Nelipühäl, 23.mail õnnistati 7 leerilast, kellest kolm oli ka ristida. Vasakult Svea Randalainen, Tuuli Kutser, õpetaja Kalju Kukk, Valentin Kütt, õpetaja Mihkel Kukk, Raili Tiits, õpetaja Mika Tuovinen, Elve Kütt, Reelika Tamm ja Karoliina-Kaleeria Pavljuk

Kuldleer

1960.aastal oli Rapla koguduses 87 leerilast, kellest kuldleeripühale 11.juulil jõudis ainult 5. Vasakult Iivi Sepp, Tiiu Saar, õpetaja Mihkel Kukk, Ants Koplímäe, Greta Kutsar ja Milvi Sprenk

Kihelkonnapäev - Maarja Magdaleena päev, 22.juuli

Kihelkonna auhinna pälvis Rapla Vabadussõja mälestusamba taastaja Toomas Tõnisson

24.juulil viidi Pilistvere kivikangruse Rapla kihelkonna kivi, milleks on tükk 1940.aastal lõhutud Vabadussõja mälestussambast

XVIII Rapla kirikumuusika festival 22.07.-1.08.

Selle aasta kirikumuusika festivali naelaks oli Rapla päritolu helilooja Urmas Sisaski (pildil) spetsiaalselt Rapla Riinimanda koordinele kirjutatud Missa nr 6 ehk Madise Missa esiettekanne 25.juulil Rapla kirikus

Festivali nõukogu tööhoos, paremal korraldaja Jakob Kukk, vasakult teine kunstiline juht Pille Lill

Kõik tänavused festivali kontserdid töid kohale kirikutäie rahvast

Enne kirikusse, siis Riigikogusse

Siimeoni ja Hanna õigeusu peakiriku altarisein on tõeline kunsteiteos

Ei, see pole rahvasaadikuks tõusmise tee, vaid juhatuse poolt Rapla koguduse tublile käsitööringile ja aktiivile korraldatud kevadine preemiareis pealinnale.

Enne Toompeale jõudmist külastasime sadama piirkonnas kaunilt restaureeritud väikest ja hubast Pühale Siimeonile ja naisprohvet Hannale pühendatud puukirikut, mis on ühtlasi Eesti apostlik-õigeusu peakirik. Hoone kuulub arhitektuurimälestiste hulka, olles üks väheseid tänaseni säilinud puukirikuid Eestis. Kirik rajati Tallinna vene mereväelaste algatusel aastail 1752-1755. Pärimuse kohaselt on see ehitatud uppunud laeva rusudele. 1870 ehitati kirikule kellatorn ja kuppel. Pikka aega oli seal preestriks presidendid vend Nikolai Päts.

Nõukogude ajal kiriku tegevus lõpetati ja hoonet kasutati aastaid spordisaalina. Kirikuriistad viidi üle Aleksander Nevski katedraali. 1987 anti see nelipühikoguduse kasutusse ning aastal 2001 ennistati kirik taas Eesti Apostlikule Õigeusu Kirikule ning asuti hoonet taastama. Töö lõpetati 2006 ja sestpeale tegutseb seal umbes 70-liikmeline kogudus.

Õigeusu kirikuhoonete üks olulisemaid interjöörioseid on ikonostaas ehk pildisein, mis, eraldades altari kiriku põhiruumist, eraldab piltlikult maise maailma taevasest. Selle keskel on kuninglikud väravad, mis kujutavad sissepääsu Jumala kuningriiki ning kust tohivad läbi minna ainult selleks pühitsetud isikud. Kummalgi pool kuninglikku väravat asuvad Jeesus ja Neitsi Maarja ikoonid, seejärel leiavad oma koha Ristija Johannese, kiriku nimipühaku ja muud ikoonid.

Siimeoni ja Hanna kiriku ikonostaas on valmistatud Kreekas Thessalonikis ning annetatud kogudusele sealse misjoniihenduse poolt. Tegemist on harukordselt huvitava ja peene käsitööga. Erinevalt meile harjumispärasest vene õigeusu traditsioonist, kus rahvas jumalateenistusel seisab, on seal kirikuliste jaoks olemas ka pingid. Tornis oli välja pandud näitus kirikutekstiilidest, nende hulgas vaimulike rikkaliku dekooriga ametirõivad.

All-linnast tõusime üles Toompeale ja astusime sisse parlamendihoonesse. Eeltöö selleks tegi meie mees Toompeal, endine

koguduse nõukogu ja juhatuse liige Harri Õunapuu, kes on juba pikka aega Riigikokku kuulunud ning kahel korral ka ministriametit pidanud.

Giidi saatel tegime kõigepealt ringkäigu ajaloolises lossikompleksis. Arvatakse, et Toompeale rajasid esimese linnuse muistsed eestlased esimese aastatuhande lõpul. 1219 kinnitas siinmail kanda Taani kuninga Valdemar II ja rajas järskude servadega kõrgendikule Taanilinnuse. Kaheksa aastat hiljem võttis võimu üle Mõõgavendade Ordu, kuid mitte kauaks ning järgmised sadakond aastat võimutsesid Toompeal taas taanlased. 1346 müüdi oma valdused Liivimaa Ordule, kes haldas neid aastani 1561, mil võim Toompeal läks rootslastele. Põhjasõja järel 1721 tulid sinna uute peremeestena sisse venelased. Katariina II ajal ehitati Toompeale Eestimaa kubermanguvalitsuse hoone, mis meenutas elegantset aadlipaleed.

Toompea linnuse edelanurka püstitatud Pika Hermannitornitipus on lehvunud mitme riigi lipud. Sinimustvalge heisati sinna esimest korda 12. detsembril 1918 ning pärast aastakümneid kestnud nõukogude okupatsiooni taas 24. veebruaril 1989. Praegust Riigikogu hoonet hakati Toompea linnusemüüride vahele ehitama 1920. Kuni 2000. aasta suveni tegutses hoones ka vabariigi valitsus, mil koliti Stenbocki majja.

Korraks anti meil võimalus põigata ka Riigikogu istungisaali külalisterõdule, et jälgida parlamendi debatti. Seejärel kohtus meiega spordimehena tuntud parlamentäär Jaak Salumets, kes tutvustas seadusloome protsesse ja rääkis oma tegevusest Riigikogu liikmena põhiliselt sotsiaalvaldkonnas.

Meie, valijad, oleme erinevate hoiakute ja suhtumistega ja selline on ka meie eelistuste alusel valitud parlament. Riigikogu kodulehelt saab iga saadiku kohta lisaks isiklikele kontaktivõimalustele ka sisulist infot: millise küsimuse arutelul oli ta kohal, millal puudus, millal ja mis teemal sõna võttis, arupärimisi esitas, kuidas hääletas, millistes komisjonides on tegev jne. Aga teiste jutust parem on ise kohal käia ja hinnata, kas tahaks olla järgmises rahvaesinduses üks väljavalituist.

Elle Kangur, Ilme Veetamm

Osa reisiseltskonnast jõudis Pika Hermannitorni nautima vaadet pealinnale

Juuli kui kihelkonnakuu

Kord aastas, juulikuus, saab Raplast, vähemalt mõtteliselt, seniseid halduspiire ületav kihelkond ja kirikust selle kese ning ajaloolise kihelkonnateadvuse alalhoidja.

Traditsiooniliselt külastatakse sel kuul üht Eestimaa kirikut, mis sarnaselt meiega on pühitsetud Maarja-Magdaleenale. Seni on käidud neist viies. Ilmaasjata ei nimetata seda palverännakuks: enne varahommikust teeasumist ollakse koos palves pastoraadi saalis. Sõitjate tuumikuks on alati olnud koguduse segakoor, kes astub üles lauludega pühapäeval jumalateenistusel, kus jutlustab meie õpetaja ning sõidu korraldaja Mihkel Kukk.

Tänavusuvine siht oli **Koeru** – ainus nimekaimust kogudus Eesti mandriosas, kus me polnud veel külas käinud. Mihkel Kuke sõnul pole kirikuinimestele olulisemat kui tunda osadust ühises kristlikus pärandis, liiatigi kui meil on aastasadu olnud sama nimepühak. Ta avaldas heameelt, et viimaseil aastail on Eesti teede äärde ilmunud pruunid sildid, mis märgistavad meie omaaegseid kihelkonnapiire. Oma päevateekonnal läbisime kuue kihelkonna territooriumi.

Kristuse kirkastamispäeva jumalateenistusele 18.juulil keskaegses kõrge võlvlaega kolmelöövilises Koeru kirikus oli meie lauljate rõõmuks Põlvast koori dirigeerima kohale sõitnud Siiri Kalvik, kes suve algul oma ameti Raplas maha pani. Pärast teenistust rääkis kohalik õpetaja Allan Praats meile kiriku ajaloo ja osutas vaatamisväärsustele. Tähelepanu köidab vana altarisein, mis praegu asub kooriruumi lõunaseinas ja on kingituseks saadud kohalikult mõisahärralt Caspar von Wredelt aastal 1645.

Juttu jätkus pastoraadis pruukosti võttes. Kuulsime, et kogudusetöö kõrval on Allan Praats pedagoogina tegev Koeru gümnaasiumis ja osalemas aktiivselt kohaliku valla tegemistes. Vaimulikukutse on ka tema abikaasal Elve Benderil. Praegu on

Järva-Petri kirik

Koerus praktikandina teenimas usuteaduse instituudis õppiv kirjanik Tõnu Önnepalu.

Koerus laulud lauldud ja vastuvõtjaid tänatud, võtsime sõita mõneteist kilomeetri taha **Järva-Jaani** Ristija Johannese ühelöövilise kodakirikusse, mis ehitatud tõenäoliselt 1320-ndail aastail. Esimesest preestrist on Järva-Jaanis teated aga juba aastast 1253. Praegu teenib kogudust aktiivne noor õpetaja Katrin-Helena Melder, kes annab samuti tunde kohalikus koolis. Pärast meie lahkumist seisis tal ees tellitud jumalateenistus Eesti BMW sõprade klubi liikmetele.

Järva-Jaani kiriku väärtuslikumad kunstimälestised on kantsel aastast 1648 ja kaks paest hauaplaati. Tornikell pärineb 15.sajandist. Arheoloogiamälestisena on riikliku kaitse all maalune kalmistu, mis paikneb kiriku põranda all ja kiriku vahetus ümbruses. Sedagi pühakoda iseloomustavad paksud ja kõrged seinamüürid, pakkudes kindlustunnet ja kaitset

sõjaohtudes.

Heas korras pastoraadihoones on koguduse kantslei, õpetaja korter, ja ruumikas saal, kus saab külmal ajal ka jumalateenistusi pidada. Hetkel oli seal üleval näitus tuntud baltisaksa maalikunstnikust Eduard von Gebhardtist, kelle isa oli aastatel 1825-1861 Järva-Jaani pastor. Samuti on pastoraadis ruumid lastetööks ja ning teisel korrusel välja ehitatud kõigi mugavustega hubased külalistetoad.

Viimase peatuse tegime Koeru pühakojaga väliselt sarnases, kuid pisut nooremas, 14.sajandi teisel veerandil ehitatud **Järva-Petri** apostel Peetrusele pühendatud kirikus. See kolmelööviline ning neljavõlvikuline Järvamaa suurim keskaegne kodakirik on ka kõige kõrgema torniga – 67,5 meetrit. Siit jäävad meelde valge altar ja tohutu massiivsed sambad kiriku pikihoones. Kogudust teenib õpetaja Lea Heinaste.

Aastail 1916-1935 oli Järva-Petri pastoriks Christoph Beermann, kes kuulus Eesti Üliõpilaste Seltsi asutajaliikmete hulka ja oli esimese sinimustvalge lipu hoidja selle pühitsemisel Otepää kiriklas 4.juunil 1884. Kui Teise maailmasõja eel toleagegne Saksamaa juhtkond Baltikumi kaasmaalasi koju kutsus, olevat ta keeldunud, öeldes, et kuidas saab jätta maha riigi, mille lippu on ta selle õnnistamisel käes hoidnud.

Ta suri 1939 ja on maetud Järva-Petri kirikuaeda oma isa Gustav Beermanni kõrvale, kes on tuntud paljude pühakodade ehitajana. Eesti lipu 120.aastapäeval ja pastor Beermanni 140.sünniaastapäeval 2004 avati kirikuaias temanimeline lipuplats. Kirikus on vaadata selle nimeka suguvõsa püsinäitus.

Ilus oli sõita juulikuusel Eestimaal, teed palistamas kuldset värvi võtvad viljaväljad. Sel päeval külastatud kirikud moodustasid maastikul kena võrdhaarse kolmnurga, nii et ühest välja sõites hakkas peagi paistma järgmise sihvakas tornitipp. Jääb loota, et need tipud ei varise kuitahes tugevates tuultes.

Õpetaja Allan Praats (keskel) meile Koeru kirikut tutvustamas

Ilme Veetamm

Koguduse palet leidmas

Rapla kirikukoor on jõudmas Tartu lauluväljakule, ees koguduse sildiga Karl Kull

Mõtetes ja mõtetega vaimulikult laulupeolt ja kirikupäevalt 11.-12.juunini

Meie koguduse segakoori pikk reis Tartusse algas 11.juuni varahommikul pastoraadist. Kauane ettevalmistus oli möödas ja ees ootas õnnistatud vaimulik laulupidu. Mõne tunni pärast jõudsimme kohale ja peagi algas proov lauluväljakul. Seekord kaunistasid peopaika ja -sümboolikat tartumaa rahvariideseliku triibud.

Õhtul oli Tartu Peetri kirikus peo avajumalateenistus, kus jutlustas peapiiskop Andres Põder ja kaasa teenisid peapiiskop emeeritus Kuno Pajula, piiskop Einar Soone, kõik Eesti praostid ning ka Läti peapiiskop Janis Vanags. Oli suur rõõm

näha kirikus nii palju inimesi. See jumalateenistus jääb kauaks meelde.

Järgmisel päeval pärast peaproovi oligi pidu: saabus imeline hetk, kui 3300 lauljat üle Eestimaa ühel häälel ja meele laulsid Jumala nime auks! Ilusad vaimulikud laulud olid suus ja rõõm südames. Me elame erinevates kohtades, igapähele on oma elutee ja omad tegevused, kuid tegelikult oleme üheskoos Jumala käes.

Ksenja Ozolina

12. juuni päeval peeti Tartus koos vaimuliku laulupäevaga EELK kirikukonverents. Pealkirjastatud oli konverents tänasele päevale väga oluliselt ja tähenduslikult: koguduse palet leidmas. Sellega üritati vastata küsimusele, kuidas leida koguduse identiteeti käesoleva aja väljakutsete ja kiusatuste keskel.

Nõnda siis läks meiegi koguduse väike seltskond laulupäeva hommikul teele koos teiste osalejatega koguduse palet avastama. Täheandusega oli valitud ka konverentsi toimumispaik – Tartu Jaani kirik, mis alles hiljuti on saanud endale tänase kauni ja renoveeritud palge. Nende ajalooliste

seinte vahele kogunes päevast osa saama mõnikümme Eesti luterliku kiriku saatusest hoolivat inimest.

Inimestest ja armastusest. Huvitavamaid mõtteid

Konverentsi kaheks oluliseks läbivaks märksõnaks kujunesid inimesed ja armastus, millele keskendusid oma ettekandes kõik esinejad.

Usuteaduse instituudi rektor professor Randar Tasmuth otsis koguduse tähendust Uues Testamendis ja võrdles väikese maa ja rahva kirikut pääsupesaga: mõtle suurelt, vaata avaralt, arvesta väikest, siis aga vaata üles ja kaugele. Ehk et koguduse

ülesanne on kuulutada, kutsuda ja hoolitseda. Koguduse alus on õige suhe Jumala ja inimestega.

Ka Saarte praost Veiko Vihuri otsis oma ettekandega „Kogudus luterlikust perspektiivist“ vastust küsimustele, mis, kes ja kus on kogudus usutunnistuse õpetuse järgi.

Loomulikult oli päeva esimese osa keskse ettekandena hea saada ülevaade EELK kiriku ja koguduse lootustandvatest arengusuundadest. Peapiiskop Andres Pöder tõi usust rääkides olulise mõttena välja, et senisest palju rohkem tuleks tähelepanu pöörata isikliku usu väljendamisele ja tunnustamise võimalusele. Et ka ilmikud kogudustes tajusid end kaasosalisena evangeeliumi kuulutamises.

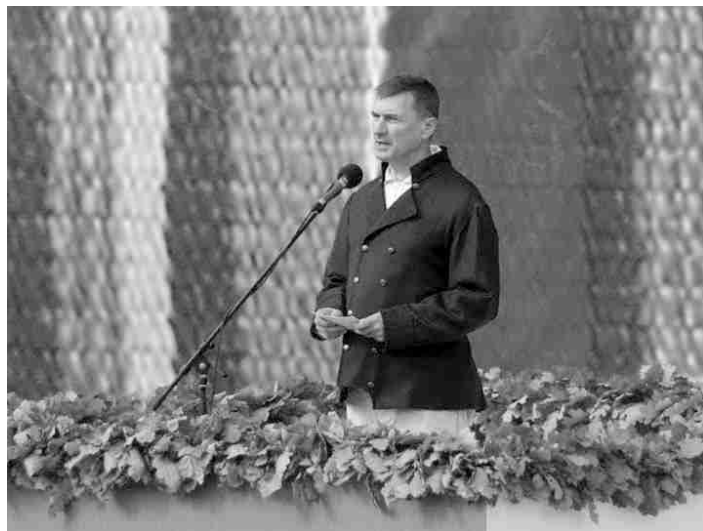
Kui päeva esimese poole ettekanded olid enam teoloogilise/teoreetilise sisuga, siis märksa huvitavam oli koguduse liikmena kuulda praktilisi koguduse elu puudutavaid ülesastumisi. Teise päevapoolse alguspalvegi Valga praostilt Vallo Ehasalult kõlas sobivalt: Jumal, pane meie kõigi sisse nii palju armastust, et see oleks kõigile nähtav.

Järgnevates lühiettekannetes käsitleti enam praktilisi koguduse elu valdkondi:

- Kuidas kirik ja kogudus peaks noortele lähenema? – On vaja väga palju armastust, tões Joel Reinaru Lääne-Nigula koguduse näitel, kus nende noored käivad ukselt uksele ja kui kedagi kodus ei ole, jäetakse kiri: me käisime siin ja palvetasime teie eest!
- Kuidas koguduse liikmeid kaasa haarata? - Vaimulik peab ees käima, mitte kogudust tagant ajama, mõtiskles Tartu praost Joel Luhamets. Koguduse liikmete ettevalmistus on kriitilise tähtsusega – keegi ei taha ju koguduse tööd teha halvasti. Küsimus on tihti aga selles, et ei osata ja pole vajalikke teadmisi. Erilist ettevalmistust vajaksid osadusgruppide vedajad ja juhid.

Kirikupäeva konverents peeti Tartu Jaani kirikus

Peaminister Andrus Ansip laulupeolisi tervitamas

- Millised on diakoonia võimalused EELK-s? - Nagu apostel Jaakobus on öelnud: *näita mulle oma usku ja mina näitan sulle oma tegusid*, resümeeris oma ettekande õpetaja Avo Üprus. Loomisel on üldkiriklik diakooniatöö strateegia.
- Kuidas kutsuda rahvast kirikusse? - Tallinna praost Jaan Tammsalu tões, et kindlasti tuleb erinevaid kontserte ja üritusi kirikutes pigem lubada, kui keelata. Aeg on näidanud, et ainult jutlus ei too alati soovitud hulgal inimesi kirikusse. Kokku toovad jumalateenistused, kuhu on kaasatud erinevaid esinejaid ja mille korraldamises osalevad ka koguduse liikmed. Tihti tuleb rahvas kokku siis, kui on tarvis midagi teha oma koguduse ja kiriku heaks. On tähtis, et kiriku sõnum oleks selge ja lihtne.

Küsimus, millega meie läksime konverentsile – kas oleme õigel teel ja kuidas ennast kogudusena nähtavamaks muuta, sai pisut selgemaks. Tagasiteel üheskoos arutledes hindasime oma valikuid ja leidsime, et oleme põhimõtteliselt õigel teel. Rohkem oleks ennast vaja pöörata nende inimeste poole, kes on väljaspool kogudust. Seda saame teha ainult meie ise.

Seega kutsume kõiki jätkuvalt oma kiriku ja koguduse palet hoidma ja uuesti leidma.

Koguduse arengukava projektijuhina kutsun kõiki koguduse liikmeid ja Rapla rahvast erinevatel koguduse elu puudutavatel teemadel kaasa rääkima ja otsustustes osalema. Eriti neis valdkondades, kus meie pilk on tänaseks pisut tuhmunud - nagu töös laste ja noortega.

Mari Pervik

Mari Pervik vaimuliku laulupeo kontserti jälgimas

Praost Paul Saar - in memoriam

Paul Saar sündis 7.juunil 1919 Tallinnas linnamisjonäri Tõnis Saare pojana. Tema lapsepõlveunistuseks oli saada misjonäriks. Gustav Adolfi gümnaasiumi järel alustas ta 1938.aastal Tartu ülikoolis teoloogiaõpinguid, kuid oli sunnitud 1940.aastal jätkama arstiteaduskonnas. Pärast vangistust sakslaste poolt ja SS-üksuse koosseisus sõdimist Sinimägedes õnnestus tal põgeneda Soome, kus sai üheks paljudest vabatahtlikest soomepoistest. 1942 oli Paul jõudnud abielluda soomlase Martta Luostareniniga ja neile sündis poeg Juha-Pekka. Pärast Soome sõja lõppu jätkas Paul teoloogiaõpinguid Helsingi ülikoolis. 1947 anti ta välja Nõukogude Liidule. 9.mail 1948 ordineeriti Paul Saar Tallinna Toomkirikus õpetajaks ning teenis alguses Vändra ja Tori ning seejärel Tallinna Kaarli kogudust. 24.veebruari 1953 ta arreteeriti ja mõisteti kodumaa reetmise eest karistuseks 25+10 aastat. Pärast vabanemist Omski vangilaagrist 1956 teenis ta Varbla, Karuse ja Hanila koguduses. Kui Soome jäänud abikaasa suri, abiellus Paul 1965.aastal Niina Adorovaga, ning perre sündis tütar Anna. Aastatel 1967 – 1993 oli Paul Saar Hageri koguduse õpetaja, olles pikka aega Lääne-Harju praostkonna abipraost ja viimased aastad ka praost. Omaette peatükk tema eluloos on endistele ingeri aladele jäänud soomlaste vaimulik teenimine Venemaal, eriti Ida-Karjalas Petroskois ja selle ümbruses. Pensionile jäädes tegutses Paul aktiivselt Soomepostes Eesti Ühenduses, olles selle vaimuliku toimkonna esimeheks. Paul Saare maine rännak lõppes 90 aasta vanuses 5.märtsil 2010 ja kaks nädalat hiljem saadeti ta pereliikmete ning paljude ametivendade, sõprade ja koguduseliikmete poolt puhkama Hageri kalmistule oma teise abikaasa kõrvale.

Näitena praost Paul Saare värvikast eluteest avaldame kaks peatükki Martti Issakaineni kirjutatud ja kirjastusselts Logos poolt 2002.aastal väljaantud Paul Saare eluloolisest raamatust „Soomepoisi elurännak“, mis räägib tema vabanemisest Siberi vangilaagrist 1956.aastal.

Saad vabaks, võid minna

Kevad saabub Siberisse hilja, kuid on imekaunis, kui päike sulatab lume ja äratab lilled. Leebe tuul puhub üle tasase maa.

Oli pühapäev, nelipühade aeg. Ühel pühapäeval kuus ei olnud meestel tarvis tööle minna. Eestlastest vangid kogunesid siis tasakesi barakinurka ja istusid naride serval. Tasase häälega lugesid nad üheskoos usutunnistust:

„Meie usume Jumalasse, kõigeväelisse Isasse, taeva ja maa loojasse. Ja Jeesusesse Kristusesse, tema ainsasse Pojasse, meie Issandasse, kes on saadud Pühast Vaimust, ilmale tulnud neitsi Maarjast, kannatanud Pontius Pilatuse ajal, risti löödud, surnud ja maha maetud, alla läinud surmavalda, kolmandal päeval üles tõusnud surnuist, üles läinud taeva, istub Jumala, oma kõigeväelise isa paremal käel, kust tema tuleb kohut mõistma elavate ja surnute üle. Meie usume Pühasse Vaimusse, üht püha kristlikku kirikut, pühade osadust, pattude andeksandmist, ihu ülestõusmist ja igavest elu. Aamen.“

Nelipühad, koguduse sünnipäev. Ses päeval tundus olevat midagi erilist. Kas oli see rahunud või vaikne, raskesti seletatav elutahe või innustav lootus, mis kevadlilledel kombel küünitas valguse poole...

„Vennad, meie ring on väike ja pakku aetud, kuid ka see on osa Kristuse kirikust, ka see on kogudus. Ja mina usun, et ehk juba järgmisel nelipühäl saame jumalateenistust pidada oma kirikutes, koos omastega kodus Eestis.“

Kuidas ta julges seda öelda? Veel eelmisel kevadel oli ta jällegi üle viidud teise laagrisse, Omski laagrisse nr. 3, ikka samal põhjusel: nende lubamatute jumalateenistuste pärast. Kuid ka seal kutsus ta mehed kokku ja rääkis julgesti lootusest, kuigi mingit kindlat märki sellest ei paistnud olevat. Või ikkagi oli? Kas polnud mõni mees siiski pääsenud vabaks? Ja ka ta enese karistust oli ju vähendatud viie aastani. Aga jäänud oli veel peaaegu kaks viletsuseaastat. Kas ta suudab vastu pidada?

„Mehed, ristame käed, ja palume nii, nagu meie Looja ise meid on õpetanud: Meie Isa, kes sa oled taevas! Pühitsetud olgu sinu nimi. Sinu riik tulgu. Sinu tahtmine sündigu nagu taevas, nõnda ka maa peal. Meie igapäevast leiba anna meile tänapäev. Ja anna meile andeks meie võlad, nagu meiegi andeks anname oma võlglastele. Ja ära saada meid kiusatusse, vaid päästa meid ära kurjast. Sest sinu päralt on riik ja vägi ja au igavesti. Aamen.“

Suvi puhkes õide. Siberi suvi, mis möödub kiiresti. Vangid löid kirkad maasse, kaevasid, ehtasid. Nõndaviisi vangide sunnitööd kasutades ehitati nõukogude ajal Venemaale aastakümnete jooksul terveid linnu, hoiti töös suuri kaevandusi, kaevati kanaleid. Kogu seda tööd saatis meeletu julmus ja hoolimatus orjadeks alandatute kannatuste ja nende inimõiguste suhtes. Pilk Solženitsõni või teiste vangilaagrikirjeldustele annab sellest jõhkra pildi. Kuid niiviisi hoiti elus Nõukogude Liidu rahvamajandust, see oli nähtamatu, kuid väga tähelepanuväärne osa sotsialismi isamaa tootmisest.

Töökäimiseks jagati vangid brigaadidesse, umbes paarikümmemehelisteks rühmadeks. Eestlasi oli Omski laagrites nii palju, et lõpuks moodustasid nad oma brigaadi, kuhu kuulus ka Paul. Eestlasi, nagu soomlasi ja ingerlasigi, tunti töökuse poolest. Mõned nimetasid neid koguni tööhulludeks. Sunnitöölaager oli neile karistus, ja ega keegi ju armasta oma karistust. Kuid nad ei osanud jõude olla, mis aga oli venelaste tugevam külge. Nõukogude plaanimajanduses oli ka vangidele antud päevatöö plaan. Kui see sai täidetud, arvati iga töötatud päeva kohta kaks päeva karistusajast maha.

Pauli õnneks sattus ta sellesse rahvusaaslaste brigaadi, mis oli tõepoolest kange tööühm ja rabas kõvasti tööd. 1956.aasta 25.augustil kuuliski ta oma üllatuseks sõnu: „Nüüd oled oma karistuse kandnud, saad vabaks. Võid minna.“

Märgitud mees

Võta oma asjad, võid minna. Mõned vangid olid vabaks pääsenud juba varem, 1955.aasta suvel, kui armuandmisseadus jõustus. Pastor Arved Paul pääses juba siis. Siiski tuli pääsemisõnum üllatusena, sest ta ei teadnud, millal nood allesjäänud viis aastat täis saavad. Pauli karistusaeg jäi 3,5 aasta pikkuseks just tänu nondele päevatöönormide ületamistele.

Paul vaatas oma kulunud vangirõivaid, valget numbrisilti. Ei, nendega küll vabadusse minna ei kõlba.

Paul läks laagri rätsepa juurde, pihus paar säästetud rubla:

„Tee mulle kojuminekuks püksid ja kuub.“

„Nojah. Siin on hüva kotiriiet. Mis värvi ma selle värvin?“

„Mustaks, see on kirikuõpetaja värv.“

Rätsepast vang õmbles talle ülikonna ja kaabu ning värvis need mustaks. Laagri kontoris sai Paul rongipileti Tallinna ning tõendi vabastamise kohta. Viimast korda astus ta läbi laagrivärvavate, ta vaatas hallide seintega barakke, kõrget okastraataeda, valvureid püsside ja urisevate koertega, valvetorne, kus olid kuulipildujad ja prožektorid – kõik need jäid nüüd seljataha nagu paha uni. Vabadus! Lääne poole sõitvas rongis vaatas ta oma vabastustõendit, kuhu oli märgitud, et mees on kandnud teenitud karistuse, kaotanud rahva usalduse ega tohtinud elama asuda pealinna. Ta pidi kodu rajama kusagile maakohta. Mõningate vangist vabanenute kohta oli teada, et nad ei tohtinud isegi Eestisse naasta, vaid pidid jääma Pihkvasse või Lätti. Mõned neist tulid siiski loata kodumaale, ilma dokumentideta.

Pauli meeles mõlkus oma plaan. Moskvasse jõudes otsis ta üles Soome suursaatkonna ja kontrollis selle ümbrust. Miilitsamees valvas ümberkaudseil tänavail. Paul ootas, ja kui miilitsamees selja pööras, lipsas sisse. Seal kohtus ta saatkonnatöötaja Jussi Montosega ning ütles: „Ma olen abielus Soome kodanikuga, mu kodu on Soomes. Seal mind 1947.aastal areteeriti. Nüüd olen oma karistuse ära kandnud. Kõik teised pääsevad koju, aga minu kodu on Helsingis, seal on mu naine ja laps. Aidake mul sinna pääseda.“

Saatkonnatöötajad kuulasid Pauli kahetsustundega, kuid ütlesid: „Hea meelega annaksime teile viisa ja loa, kuid meie võimuses pole anda Nõukogude kodanikule välispassi.“ Nad lubasid Paulile Eestisse saata paberid, mille abil võiks ta hakata taotlema Soome elama asumist – ja hiljem ka saatsid. Seekord pidi ta siiski saatkonnast lahkuma tühjade kätega.

Paul kõndis mööda Moskva tänavaid raudteejaama poole. Ühes kohas, kus tänav läks alla orgu ja tõusis siis taas mäkke, tabas teda äkiline vihmahoog, mis mehe üleni märjaks kastis. Ta uhiuus ülikond, mis vanglas õmmeldi ja mustaks värviti, hakkas värvi andma. Ta ise aga oli ühe hetkega neegermust, sest värv jäi näo ja keha peale. Naerdes püüdis ta end puhastada: „Vabadus, ah siis selline see ongi! Kõikjal olen ma märgitud mees!“

Ametivennad kandmas praost Paul Saare põrmu 20.märtsil Hageri kalmistule

Ühel hommikul

Peeter Sink

Ühel hommikul kaob udu,
ülimaiselt on kirgas ilm.
Ühel hommikul on meri nii selge
ja midagi uut näeb silm.

Nüüd ma rannal veel seisan ja vaatan -
lained mänglevad kividel.
Salaaimus on hinges ning ootan
kunas, kuidas ma lähen teel'?

Mitu sõpra läind udu taha -
üle vete viis parvemees.
Kajak' lendab ja merel on udu -
nukrust, leina on pilvedes.

Ühel hommikul udu kaob
ja ligineb rannale paat.
Siis nad ütlevad: „Päike vaob!“ -
„Ei! Hommik on jõudnud, vaat!“

Ühel hommikul saan pidurõivad,
rannaleetel' jääb argirüü;
selle mullasse matta võivad -
tupest liblik väljus ju nüüd.

Ühel hommikul kaob udu -
ülimaiselt kirgas on ilm.
Päiksepärjas siis näen ma Teda,
keda unes vaid näinud silm.

Pulmavaip

Rapla koguduse käsitööringi usinate naiste näppude all valmis kevadel koguduse tellimusel kaunis punasepõhjaline pulmavaip, mis pannakse nüüdsest iga laulatuse ajaks altari ette. Seni on tohtinud sellel vaibal oma elu tähtsaimal päeval seista ning teineteisele abielusõrmuse sõrme panna viis pruutpaari.

Esimese ülestõusmispüha käsitöö näitusmüügil pastoraadis oli vaip ka kõigile vaatamiseks välja pandud. Rapla kiriku pulmavaiba taustal tunnevad tehtust rahulolu selle valmistajad, vasakult Inge Sepp, Heli Tulp, Maimu Raudmägi ja Tiiu Hiielo.

Koguduse teated

Pühapäeviti kell 12 **armulauaga jumalateenistus**

Esmaspäeviti kell 17 **palveosadus inglisaalis**

Kuu II ja IV laupäeval kell 12 **vennastekoguduse kuulutustund**

Sügisest kevadeni kuu I ja III neljapäeval kell 17 **piiblitund inglisaalis**

Koguduse segakoor alustab sügishooaega uue koorijuhi Kaia Väljamäega. Esimene kokkusaamine on pühapäeval, 12. septembril kell 13.30 pastoraadi inglisaalis. Oodatakse lauljaid igasse häälerühma

Sügisene leerikool alustab pühapäeval, 19.septembril. Kogunemine jumalateenistuse järel kell 13.30 kirikus. Leeriõnnistamine on I jõulupühäl, 25.detsembril

Jumalateenistuste salvestusi ja otseülekandeid saab kuulata koguduse kodulehe vahendusel www.eelkrapla.ee

Koguduse kantselei avatud T-R kell 9-15, P ja kirikupühadel enne ja pärast jumalateenistust, telefon **48 55 470**, e-post: rapla@eelk.ee kodulehekülj www.eelkrapla.ee

juhatause esimees Raivo Erm **51 30 212**

õpetaja Mihkel Kukk **48 68 144; 55 650 722**

Fotod: Endel Apsalon, Astrid Koplímäe, Mihkel Kukk, Arvo Kuldkepp, Tiit Kuusemaa, Mare Oruste, Armar Paidla, Siim Solman, Ülle Viska ja erakogud Toimetaja Ilme Veetamm, küljendaja Edmund Laugasson

